

Список використаних джерел :

1. Дослідження «Інтерньюз-Україна». *Локальні редакції України на третьому році повномасштабної війни*. Київ, 2024.
2. Дослідження Media Development Foundation. *Стан українських регіональних медіа*, 2024.
3. Дослідження Media Development Foundation. *Донорська дилема. Переосмислення моделей підтримки для майбутнього українських медіа*, 2024.

Перехрест Софія

*здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна
(науковий керівник – Т. Черкашин.)
(м. Харків)*

СИМВОЛІКА ЗОБРАЖЕННЯ СОВИ В АРХІТЕКТУРНИХ ПАМ'ЯТКАХ УКРАЇНИ

З давніх часів сови використовувалися в геральдиці і декорі як символ мудрості, а також позначали приналежність до наук та ерудицію. У різних світових культурах сова як символ має різні значення: у грецькій міфології вона вважалася священним птахом богині мудрості Афіни та означала мудрість і пізнання; у давньому Єгипті та Індії – символ смерті; у Китаї і Японії – смутку та водночас багатства; у Північній Америці – символізувала пророцтво; у Мексиці – символ потойбічного світу і вісника смерті. У християнстві сова належала до птахів із демонічними властивостями, її вважали охоронницею підземних скарбів та коштовних схованок.

Різні народи світу здавна наділяли зображення сови магічною обереговою силою, їх використовували для захисту від потойбічних сил, для поліпшення здоров'я й добробуту, розвитку інтуїції та ерудиції, а також надбання мудрості.

Зображення сови є окрасою архітектурних споруд в багатьох країнах світу, не винятком є і Україна. Розглянемо найбільш відомі будівлі з совами.

У Львові в 1880-х роках позаминуло століття виникла вулиця, яка спочатку називалася Парковою, або Паркгассе, її почали активно розбудовувати, а у 1902 році за проєктом польського архітектора Іпполіта Слівінського – автора багатьох львівських будівель, тут звели кам'яницю № 6 – «Будинок із химерами» (названий через скульптури гаргулей і грифонів). Скульптурне оздоблення з совами розробив Антоній Попель, який спроектував пам'ятник Адаму Міцкевичу у Львові та долучився до зовнішнього оздоблення Львівської опери. Завдяки совам будинок отримав іншу назву – «Кам'яниця під совами» (рис. 1). У 1908–1914 роках у будинку мешкав відомий польський політичний та військовий діяч Юзеф Пілсудський. Нині про це нагадує меморіальна дошка над

вхідною брамою. У період із 1914 року і до початку Другої світової війни у будинку розташував свою майстерню місцевий скульптор Роман Шведзіцький, а після відступу німецьких військ, у 1944 році, в цьому будинку був штаб Армії Крайової. Відтоді й дотепер споруду використовують як житловий будинок [1].

Рис. 1. «Кам'яниця під совами» м. Львів

В Одесі майже всюди можна побачити твори мистецтва. Вулиця Ніжинська цікава різноманітністю декору історичних фасадів. Її характерний елемент – сова увійшов до одеських традицій на початку ХХ ст. На величезному та похмурому будинку Септімія Вернетта, під номером 52, розташовано одразу три сови (рис. 2, а). Будинок був збудований у 1910–1912 роках за проєктом відомого архітектора Адольфа Мінкуса. Суворі лінії і сірий колір будівлі створюють відчуття надійності та спокою, фасад прикрашений цікавими деталями, головні з яких – скульптури сов, а також гербові щити між вікнами другого та третього поверхів. Сова, символ науки, мабуть, зображена тут не випадково, оскільки незабаром після побудови основну кількість мешканців у цьому будинку складали вчені. Наприклад, відомо, що тут мешкали доктори З. Копельман, М. Клісич, В. Понсет-де-Сандон, професор Одеської консерваторії П. Бібер-Каршин, а також деякі представники юридичної науки. Жив у цьому будинку і Микола Лігнау – творець та зберігач зоотомічного кабінету та музею Імператорського Новоросійського університету. Щодо власника будинку, то родина Вернетта залишила помітний слід в історії Одеси. Зокрема, глава сім'ї Франц Вернетта був відомим скульптором, який працював із мармуром [5].

А найвиразніша сова в Одесі знаходиться під фронтоном будинку Олени Коссаговської на Ніжинській, 66 (рис. 2, б). Цей символ мудрості органічно вписали в багату систему декоративних елементів фасаду, зробивши головним акцентом [3].

а

б

*Рис. 2. Будинки з совами в м. Одеса: а – будинок С. Вернетта;
б – будинок О. Коссаговської.*

У Чернівцях також є будинок із совою на даху, який змушує високо піднімати голову, аби побачити її – величну нічну птаху, яку шанують і поважають (рис. 3, а).

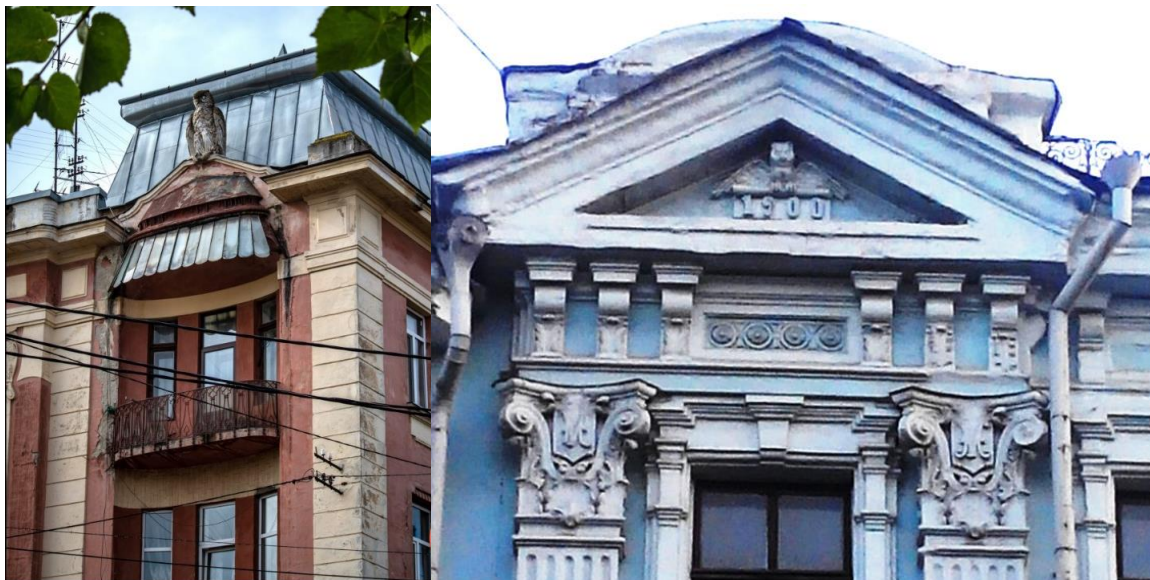
29 серпня 1907 року на розі вулиць Хмельницького та Жуковського відбулось урочисте зібрання Спільки лікарів Буковини з нагоди відкриття будинку із совою. Автором проєкту будинку став професор чернівецької Промислової школи Роберт Йозеф Вітек, який викладав будівельні дисципліни та креслення.

Фасад будинку прикрашали кам'яні змії над вікнами першого поверху, а також ліплені сови біля вікон на третьому поверсі й велика кам'яна сова на даху, зі змією в кігтях. Таке анімалістичне оздоблення фасаду ймовірно зумовлене одним з основних принципів стилю модерн – символізмом композиції архітектури, адже змія – відомий символ медицини, а сова, окрім того, що уособлює мудрість, є символом алхіміків. Під самим дахом можна було побачити напис «Verein der ärzte in der Bukowina», що в перекладі з німецької означає «Спілька лікарів Буковини». Таким цей будинок був ще за австрійських часів. Однак напис під дахом, як і малюнки та змії над вікнами першого поверху, нажаль, до нашого часу не збереглися. Залишились автентичні двері, ковані огорожі на балконах, і велична сова на даху [4].

Унікальним для Дніпра (в минулому – Катеринослава) є зображення сови на будинку Мізко – видатній пам’ятці архітектури (вул. Шевченка, 59). Це величезний будинок, що займає половину кварталу, розташований по двох вулицях відразу. Прибутковий будинок побудований вірогідно за проєктом архітектора Григорія Панафутіна на самому початку ХХ ст. у стилі неокласицизму [2].

Власниками будівлі був відомий рід дворян Мізко, засновником якого в Катеринославі був перший директор чоловічої гімназії Дмитро Мізко. Величезна будівля на початку ХХ ст. служила освітнім цілям – тут розташовувалися жіноче комерційне училище Степанової, а також клуб Комерційного зібрання, а потім польський клуб «Огніско» та інші заклади. Капітелі колон досі прикрашають літери «М», що натякають на прізвище династії. А крайні від кутів дві точки будівлі прикрашають трикутні фронтони, в одному з яких вміщено зображення сови. Птах тримає в лапі сувій з датою спорудження будівлі «1900» (рис. 3, б).

Цікаво, що будівля будинку Мізко і в радянський період зберегла своє призначення освітнього центру: в 1920-і роки тут розташовувався студентський гуртожиток, а після війни, в 1950-х–1960-х роках розміщувалися кілька факультетів Дніпропетровського державного університету (нині ДНУ), в тому числі історичний і філологічний. Тому можна зробити висновок, що сова на будинку Мізко стала не просто елементом декору початку ХХ ст., а й упродовж бурхливого століття стала певним символом будівлі із широкими освітніми функціями.

а

б

Рис. 3 Будинки з совами:

а – будинок Співки лікарів Буковини м. Чернівці;

б – будинок Д. Мізко м. Дніпро

Своїм пронизливим поглядом і безшумним польотом сова уособлює сутність мудрості і знання, проводячи нас крізь темряву невідомого і висвітлюючи істини, що лежать глибоко під поверхнею. Своєю самотньою і безмовною присутністю вона нагадує нам, що справжнього розуміння можна досягти лише через самоаналіз і саморефлексію. І все ж, сова також має моторошну властивість, відчуття зловісності та смерті, що відображає швидкоплинність нашого існування та всього суцього.

Прийнявши символіку сови – як світлу, так і темну – ми можемо навчитися орієнтуватися в життєвих поворотах з упевненістю, цілеспрямованістю і глибшим розумінням власної природи і світу, в якому ми живемо. Цей потужний провідник – нагадування залишатися вірними собі і йти своїм унікальним шляхом, яким би загадковим і незвіданим він не здавався.

Список використаних джерел :

1. Будинок із химерами або Кам'яниця під совами. *Невідомий Львів*. URL: <https://photo-lviv.in.ua/budynok-iz-hymeramy-abo-kamyanytsya-pid-sovamy-nevidomyj-lviv/> (дата звернення: 15.09.2024).
2. Кам'яні птахи Катеринослава: «пташиний» декор в архітектурі міста. URL: https://www.dnipro.lib.dp.ua/arhitektura_istoriya_dekor_budinkiv (дата звернення: 15.09.2024).
3. Одеса. Будинок О. О. Коссаговської на Ніжинській вул., 66 (1903 р.). URL: <https://salo.li/2e0D33b> (дата звернення: 15.09.2024).
4. Про сову, яка живе на чернівецькому будинку вже 116 років. URL: <https://c4.com.ua/novyny/pro-sovu-yaka-zhive-na-cherniveckomu-budinku-vzhe-116-rokiv-fotoreportazh/> (дата звернення: 15.09.2024).
5. У мудрості – сила: цікаві факти про одеський Будинок із совою. URL: <https://ukraine.novyny.live/odessau-mudrosti-sila-tsikavi-fakti-pro-odeskii-budynok-iz-sovoiu-74589.html/amp> (дата звернення: 15.09.2024).

Писаренко Іван

*здобувач першого(бакалаврського) рівня вищої освіти
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка
(науковий керівник – О. Штепа)
(м. Полтава)*

ЄВРОПЕЙСЬКІ ЦІННОСТІ В ОСВІТНІЙ ПОЛІТИЦІ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМА ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ТА ВИКЛИКИ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

В умовах активних євроінтеграційних процесів Україна спрямовує свої зусилля на адаптацію національної освітньої політики відповідно до європейських стандартів і цінностей. Європейський Союз будує освітню